

1. uzdevums

Izveido Aspazijas radošo vizītkarti!

Izmanto letonika.lv ⇒ lasītava

<https://www.letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=3111731&q=Aspazija> u.c. interneta un literatūras resursus par Aspaziju!

1) Formāts-pēc izvēles - A3 plakāts

(vai PowerPoint prezentācija, vai <https://prezi.com/> vai <https://www.wix.com/>, vai <https://tackk.com/> Movie Maker –video sagatavei u.c.)

2) Saturs:

a) **ieskats par dzejnieci** - foto (varbūt dažāds-bērnībā, jaunībā, pieauguša cilvēka statusā); kas viņa ir? kāda viņa ir, ko citi par viņu vai viņas dzeju, darbiem, dzīvi teikuši (ja iespējams, atrodi, iekļauj kādu laikabiedru vai mūsdienu personību teiktā citātu par viņu vai daiļradi) (5p.);

b) **dzejnieces dzīves nozīmīgākās pieturas** - svarīgākie, interesantākie fakti par dzejnieka dzīvi, ģimeni, darbību, rakstīšanu (5p.);

c) viņas **veikums, nozīme literatūrā, sabiedrībā** - daiļdarbi, atdzejojumi, sabiedriskā dzīve (3p.);

d) **ieguvumi** –atzinība, uzvaras, balvas (par ko iemantojusi tautas atzinību, kādas balvas saņēmusi?) (2 p.);

e) **pieminas vietas**, kur var vairāk kaut ko uzzināt par viņu, dzīvesbiedru Raini (2 p.);

e) **interneta resursi, avoti**, no kurienes ņemta informācija, arī foto, video, audio matr.paraugu adreses (2 p.).

3) Kvalitāte-satura, prasību izpildes, noformēšanas, pierakstu, kārtīguma vērtēšana (3 p.);

4) Sagatavotā materiāla prezentācija, informējot citus ar savu atrasto, apkopoto materiālu (3p).

(Kopā 30 punkti)

4. uzdevums

Lasīt lugu „Sidraba šķidrums”, aizpildīt tabulu, atbildēt uz jautājumiem! Drāmas teksts pieejams: [letonika.lv](https://www.letonika.lv) ⇒ lasītava <https://www.letonika.lv/literatura/Reader.aspx?r=285>

Nr.	Tēls	Rakstura īpašības, attieksme, rīcība, vērtības, izskats, loma, misija	Komentāri, precizējumi, personīgas pārdomas, citāti
1.	Guna		
2.	Dzirkstīte		
3.	Karga		
4.	Normunds		
5.	Targals		
6.	Dzelzs jaunava		
7.	Sidraba šķidrums		

Jautājumi:

1) Kāda ir lugas "Sidraba šķidrums" tēma -

2) Kāda ir drāmas ideja -

3) Precizē, plašāk raksturo, kā veidota "Sidraba šķidrums" kompozīcija:

a) ekspozīcija -

b) kāpinājums ar sarežģījuma punktiem -

c) kulminācija -

d) atrisinājums -

4) Kādas problēmas saskatāmas lugas varoņu attiecībās, dzīvē?

Izmantojamie resursi:

- Viese, S. Mūžības spārni, 2004, 456 lpp.;
- Aspazija. Pieejams: <https://www.letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=3111731&q=Aspazija>
- Aspazijas 150 „Sidraba šķidrants”. Pieejams: <http://lr1.lsm.lv/lv/raksts/ieludz-radioteatris/aspazijai-150-sidraba-skidrauts.a49689/>
- Aspazija *Kopoti Raksti*, III, Komentāri, 596.lpp.
- Audioieraksts. Gunas lūgšana. „Sidraba šķidrants”
Pieejams: <http://dom.lndb.lv/data/obj/66383.html>
- Drāmas „Sidraba šķidrants” teksts. Pieejams: <https://www.letonika.lv/literatura/Reader.aspx?r=285>
- Iecavas Kultūras nama teātra studijas „Artis” iestudējums „Aspazija „Sidraba šķidrants” 2015”
Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=nHfxUkeg69E>
- Jundze, A. Vai tiešām Aspazija atklāja Raini. Pieejams: <http://nra.lv/kultura/137512-kultura-vai-tiesam-aspazija-atklaja-raini.htm>, 30.marts 2015, 11:55
- „Jūrmalas teātris „Aspazija, „Sidraba šķidrants”.avi”. Pieejams: -
https://www.youtube.com/watch?v=Y4_jd5eNI0U
- Literāro darbu formas, literārie virzieni. Pieejams: www.letonika.lv/lasitava
<https://www.letonika.lv/literatura/default.aspx?r=148>
<https://www.letonika.lv/literatura/default.aspx?r=148&q=Aspazija>
- Memoriālās vietas. Pieejams: <http://www.lsm.lv/raksts/arpus-etera/infografikas/lsm-infografika-raina-un-aspazijas-memorialas-vietas-latvija.a127125/>
- Rainis un Aspazija politikā. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=9KV-SKpyNJY>
- «Teātris.zip»: JRT izrāde «Aspazija. Personīgi» un tās veidotāji. Pieejams:
<http://ltv.lsm.lv/lv/raksts/16.09.2017-teatris.zip-jrt-izrade-aspazija.-personigi-un-tas-veidotaji.id106427/>
- Videofilma „Jānis.Elza.Mīlas grāmata”. Pieejams: <http://ltv.lsm.lv/lv/raksts/11.09.2015-janis.-elza.-milas-gramata.id55914/>

3. uzd. Tēžu rakstīšana

„1905.gada 27.janvārī uz Jaunā Latviešu teātra skatuves notika Aspazijas „Sidraba šķidrants” pirmizrāde. Tikās 2 pretspēki-karalis Targals un dievu sūtītā praviete Guna. Karalis, lai pieprasītu tautas atbalstu savam neveiksmīgajam, avantūriskajam karam, jo, „...asinis ir lieliem gariem īstā dzīves dzira”. Guna nākusi, lai ļaudīm vēstītu, „kur ronams visa posta cēlons”. Sidraba šķidrauta īpašniece paceļ roku pret savas valsts valdnieku: „Man rādīt jums, kur jūsu sāpju sakne Un niknā sērga, kas jūs gadiem māca, , Lūk, tur!” Notikumu sakritība bija tik spēcīga, it kā luga būtu uzrakstīta pēc asiņainajiem notikumiem... Arī šī teiku drāma, tāpat kā „Atriebēja”, „Vaidelote” un „Ragana” pauda sava laika cilvēka attieksmi pret vardarbību, ilgas pēc brīvības, laimes mīlestības. Un kaismīgu mākslinieka misijas aizstāvību laikmetā un tautā.. „Sidraba šķidrants” parādījās visīstākajā laikā, lai skatītājs uztvertu tieši tā nemierā pulsējošo kodolu. Šinī ziņā „Tālajām noskaņām” un „Sidraba šķidrautam” bija vienādi laimīgs liktenis. Tās kļuva par 1905.gada praviešu grāmatām...” (S.Viese „Mūžības spārni”, 233.lpp.)

Kāpēc lugu „Sidraba šķidrants” izrādīja Jaunajā Latviešu teātrī, nevis Rīgas Latviešu biedrībā?

Nebija vēl ne sākusies revolūcija, kad biedrības vadība nobijās un neuzdrošinājās darbu nest cenzēšanai. 1904.gadā Māmuļas Mūzikas komiteja no Dziesmu svētku repertuāra izslēdza pat J.Vītola komponēto Raiņa „Karaļmeitu”. Jaunie, kā parasti, bija drosmīgāki, kaut gan viņiem nebija ne izcilu aktieru, ne iespēju spoži noformēt skatuvi. Par aktieru spēli runājot, kritika kā īstu mākslinieci atzina tikai Gunas lomas tēlotāju Otīliju Mucenieci un ar labu vārdu pieminēja arī

Dzirkstīti. Tomēr iestudētāju drosme attaisnojās. Uz teātri plūda demokrātiski noskaņotā sabiedrība. Visus vienoja Gunas vēsts atnākošajai paaudzei: "Ikkatrā stiepijas sīka stīdziņa no sidrabšķidrauta un, kad tās reiz tika kopā austas lielā šķidrums, tad tas kā jauna debess visu pārklās." (S.Viese „Mūžības spārni”, 234.lpp.)

„Uz pirmizrādi viņa (Aspazija) devās melnā tērpā, kas augšdaļā bija nošūts ar mežģīņu ziediem. Viņa izskatījās tik cēla un krāšņa, ka Rūdolfis Blaumanis iesaucās: „Jūs jau, Pliekšān kundze, izskatāties kā īsta zvaigžņu karaliene!” Rainis, jauno tērpu ieraudzījis, satraucās-strādnieku izrādē, strādnieku teātri-vai tā te iederas? Ko skatītāji domās? Bet skatītāji domāja visu to labāko. Nekad vēl latviešu teātri lugas pirmizrādei nebija bijuši tik pārsteidzoši panākumi. Ne tikai luga, bet pati izrāde izvērtās par grandiozu drāmu. Zāle elektrizējās. Pēc pēdējās ainas, kurā dega karaļa pils, paceltu galvu un Raiņa pārmetumu atcerēdamās, Aspazija devās uz skatuvi. Pretī viņai steidzās „Pēterburgas Avīžu” redaktors Oskars Rāviņš un ceremoniāli skūpstīja viņai roku. Rakstniece A. Brigadere Atturības biedrības „Auseklis” uzdevumā dzejniecei pasniedza lauru vainagu. ” Augusts Deglavs saskaitīja, ka rakstniece tika izsaukta uz skatuves kādas 20 reizes.

„Naktī pēc lugas „Sidraba šķidrums” izrādes kritiķis Zeltmatis „Dienas Lapas” apskatam rakstīja, „Šis nopietnais dzejas darbs pats par sevi prasa atkal nopietnu darbu, lai to apspriestu..sirds vēl pukst aiz dabūtā sajūsminājuma. Bet visi, jūs, kas slāpstat pēc gaismas, gara brīvības un patiesības, visi, kas jūtat sirdī šķiedru no patiesības šķidrauta, nesat šos audus kopā-ējiet un skatiet šo dzejas darbu!” Tomēr lugas iestudējums bija vājš. A. Brigadere recenzijā: „Izrāde gāja tik dārdošiem, žvazdošiem soļiem pār skatuvi, ka Aspazijas krāšņā lirika, arī šī viņas jaunākā dzejojuma lielākais dārgums, noslēpās kā vētras laikā izbiedēts putniņš meža biežoknī...”

Bet kas bija spēles trūkumi pret to uguni, kas liesmoja tekstā un skatītāju emocijās. Gada laikā „Sidraba šķidrums” uzveda 25 reizes.. ” (S.Viese „Mūžības spārni”, 235., 237.lpp.)

(Pēc S. Vieses „Mūžības spārni”, 2004)

Komentāri par daiļdarba „Sidraba šķidrums tapšanu”

„Drāma „Sidraba šķidrums” rakstīta 1901.,1902.gadā , pavadīts laiks Rīgā, Slobodskā, 1903.gadā nodota iestudēšanai Rīgas Latviešu teātri. Lugu noraida, baidoties no iespējamām nepatīkšanām asā sociālā skanējuma dēļ. 1897.gads - apprecēšanās ar Raini-32 gadu vecumā-pēc cietuma ar pseidon. daiļdarbus tikai paraksta. Kārlis Kellers, cietuma mācītājs, salaulāja dzīvoklī. Aspazijai top dzejoļu krājums „Sarkanās puķes”. Luga „Sidraba šķidrums” sacerēta pirms revolūcijas(Rainis Slobodskā, izsūtījumā, Aspazija raksta avīzēm rakstus, lai pelnītu abiem iztikai), tomēr tuvo vētras nojautu pilna , kara nosodījums, pils dedzināšana, sarkanais šķidrums.

Pēc cilvēku apšaudes 1905. g. janvārī, luga tika novērtēta, 27. janvārī bija tās pirmizrāde, uz skatuves Aspaziju izsaukuši 20 reizes. Neviens darbs tolaik netika ieguvis tik lielu popularitāti. Gunu tēlojusi Otilija Muceniece. Gada laikā luga rādīta 25 reizes. Biļetes izpārdotas. Par naudu var atļauties nopirkt namu. „...Domu un spēku ierosināšana un uzmodināšana, tas ir tas noslēpums, kurā meklējams Aspazijas lielais iespaids un nozīme. Tā uguns, kuru rakstniece ielējusi savā jaunākajā darbā, tā atron arī labi sagatavotu degošu materiālu skatītāju sirdīs, iedezina to, modina viņu apziņu, ceļ un audzē viņu spēkus.” ”(1905.g.4.febr.; kritiķis Jankavs „Dienas Lapā”)//Aspazija *Kopoti Raksti*, III, 596.lpp.

***Pievienoju šo materiālu, ja nav iespējams lejupielādēt sagatavoto prezentāciju
L.Klepere,„Aspazija,„Sidraba šķidrums”.Pieejams: <https://prezi.com/76rjpcgblzk0/aspazijas-dramasidraba-skidrums/>- par lugu „Sidraba šķidrums” kultūrvēsturiskā aspektā